

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارتان
وزارت تحصیلات عالی
معاونیت امور علمی

قواعد استصحاب و تاثیرات آن بر قانون مدنی افغانستان

رساله ماستری

محصل: صدیق الله (یوسفی)

استاد رهنما: دوکتور مصباح الله (عبدالباقي)

سال 1401 هـ ش

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معاونیت امور علمی

قواعد استصحاب و تاثیرات آن بر قانون مدنی افغانستان

رساله ماستری

محصل: صدیق الله (یوسفی)

استاد رهنما: دوکتور مصباح الله (عبدالباقي)

سال: 1401 هـ ش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم صدیق الله ولد محمد يوسف: ID نمبر SH-MSF-98-542 محصل دور هفتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: قواعد استصحاب و تاثیرات آن بر قانون مدنی افغانستان به روز چهارم ددند تاریخ ۱۸ / ۸ / ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۳ (نمره به عدد) نود و سه (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور عبدالله حقیر	عضو هیات	
۲	دکتور نجیب الله صالح	عضو هیات	
۳	دکتور مصباح الله عبدالباقي	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورد ماستری

خلاصه بحث

تمام حمد، ثناء و ستایش خاص برای آن ذاتی که کتاب خود را قانون ورهنمود زندگی آماده ساخته است و شاهدهی میدهم که محمد ﷺ بنده خدا و رسول او است، یکی از مباحث مهم و عمده اصول فقه، استصحاب می باشد، استصحاب در لغت طلب مصاحبت و همراهی را گویند و در اصطلاح اصول فقه عبارت از: ثبوت و یا نفی یک حکم در زمان گذشته، بنابر ثبوت و یا نفی آن در زمان حال تا زمانی که دلیل بر تغییر آن نباشد، بناء در فصل اول این رساله، بر کلیات و مفاهیم قواعد استصحاب بطور مفصل و همه جانبه بحث گرفتیم، زیرا استصحاب داری انواع و اقسام، احکام و تفریعات می باشد که واقعا استصحاب شامل بسیاری از قضایای میباشد، در فصل دوم این رساله در مورد قاعده الیقین لایزول بالشک بحث همه جانبه نمودم که واقعا این قاعده از جمله همان پنج قواعد اساسی قواعد فقهی می باشد، زیرا این قاعده چنان وسیع و فراگیر است که حتی برخی از موضوعات استصحاب را هم در بر گرفته، برخی از قواعد است که به این قاعده مرتبط می باشد، و این قاعده تأثیرات عمیق دارد بر قانون مدنی افغانستان، بناء قانون گذاران قانون مدنی کشور سعی نموده که این قاعده را در قانون مدنی افغانستان بکار ببرند تا خیلی از موضوعات مدنی را روی این قاعده بنا نمایند، این قاعده در ماده 986 قانون مدنی افغانستان بکار برده شده، که چنین تصریح دارد: «یقین به شک زائل نمی شود و این قاعده از ماده 4 مجله احکام: "الیقین لایزول بالشک" گرفته شده این قاعده در قانون مدنی در بخش قواعد عمومی ذکر شده، و این، مقدمه برای اثبات حقوق مدنی می باشد قواعد مشابه به این قاعده در قانون مدنی افغانستان هم بحث شده چنانچه که در ماده 984 تصریح شده، ثابت به برهان، مانند ثابت به مشاهده است. در فصل سوم برخی قواعد است که مستقیم با استصحاب ارتباط دارد، مانند بقاء ما کان علی ما کان می باشد، این قاعده مفهوم اصلی استصحاب را بیان میدارد، زیرا اصل در این قاعده این است: ثبوت و یا نفی یک چیزی در گذشته، بنابر ثبوت آن در زمان آینده، تا زمانی که بر خلاف آن دلیل وجود نداشته باشد. این قاعده در نزد اصولیان بنام استصحاب الاصل یاد می شود به این مفهوم، یعنی در یک وقت حکمی برای امری ثابت باشد و در وقت دیگری دلیلی بر انتفاع آن حکم وجود نداشته باشد همان حکم سابق در لاحق اجراء می شود، مثلا کسی یقین دارد که آبی در سابق پاک بوده و اکنون مدتی بر آب گذشته است، در ارتباط به اینکه آیا به همان حالت پاک مانده یا نجس شده است شک دارد، به حکم قاعده فوق پاک خواهد بود. قانون مدنی افغانستان با پیروی از احکام فقه اسلامی می گوید: اصل بقای شیئی به حالت اصلی و در صفات معارض عدم است. و همچنان قواعد دیگری هستند که با استصحاب ارتباط دارد، که من آنها را جداگانه شرح دادیم.

واژه های کلیدی، قواعد، استصحاب، انواع استصحاب، تأثیرات، قانون، مدنی.

فهرست مطالب

عناوین

صفحه

Error! Bookmark not defined.....	مقدمه:
Error! Bookmark not defined.....	اهمیت موضوع:
Error! Bookmark not defined.....	ضرورت تحقیق.....
Error! Bookmark not defined.....	اسباب اختیار موضوع:
Error! Bookmark not defined.....	سوالات تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	سوالات اصلی تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	سوالات فرعی تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	پیشنه تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	مواد و روش تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	اهداف تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	مشکلات تحقیق (محدود های تحقیق):
Error! Bookmark not defined.....	خطه ویا پلان تحقیق:

فصل اول مفاهیم و کلیات

8.....	مبحث اول: مفهوم قواعد و استصحاب
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول: مفهوم قواعد.....
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم: مفهوم استصحاب از دید لغت و اصطلاح.....
Error! Bookmark not defined.....	مطلب سوم: دلایل، حجیت شمردن استصحاب.....
Error! Bookmark not defined.....	مبحث دوم: انواع استصحاب به اعتبارات مختلف
	defined.
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول: انواع استصحاب نزد فقهاء اسلام.....
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم: انواع استصحاب نزد اصولیین.....
Error! Bookmark not defined.....	فرع اول: اختلاف اصولیان در مورد انواع استصحاب.....
	defined.
Error! Bookmark not defined.....	فرع دوم: توضیح انواع استصحاب از دید اصولیان...
Error! Bookmark not defined.....	مبحث سوم: اثر اختلاف در جواز دلیل شمردن استصحاب
	defined.

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: دوام وضوء بر آنچه که از غیر سبیلین می رود

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: صلح با هم‌رای انکار

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: حکم طلاق که به سبب ایلاء واقع می شود

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: حکم بر مدعی علیه در صورت نکول و امتناع از سوگند

Error! Bookmark not defined. مطلب پنجم: میراث مفقود

Error! Bookmark not defined. مطلب ششم: عدم مطالبه شفیع ثبوت ملکیت را بسبب شهود

Error! Bookmark not defined. مطلب هفتم: حکم موجودیت آب بعد از آغاز به نماز

Error! Bookmark not defined. مطلب هشتم: زکات طلا و قتیکه زیورآلات شود

Error! Bookmark not defined. مطلب نهم: اثر استصحاب در قضایای معاصره

Error! Bookmark not defined. **مبحث چهارم: مفهوم قانون مدنی افغانستان**

Error! Bookmark not defined. مطلب اول- تعریف لغوی و اصطلاحی قانون

Error! Bookmark not defined. فرع اول – مفهوم لغوی قانون

Error! Bookmark not defined. فرع دوم- مفهوم اصطلاحی قانون

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم – مفهوم قانون مدنی

Error! Bookmark not defined. فرع اول – مفهوم قانون مدنی

Error! Bookmark not defined. فرع دوم- مفهوم اسمی (علمی) قانون مدنی

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم- سیری تاریخی قانون مدنی افغانستان

فصل دوم بررسی قاعده { الیقین لایزول بالشک } و تاثیر آن

Error! **مبحث اول: مفاهیم، شناخت و اثره های کلیدی و دلایل استصحاب**

Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم قاعده [الیقین لایزول بالشک]

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: اقسام شک و مفاهیم آن

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: اهمیت قاعده [الیقین لایزول بالشک]

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم- حجیت قاعده [الیقین لایزول بالشک]

مطلب پنجم: استثنائات قاعده [الیقین لایزول بالشک] Error! Bookmark not defined.....

مبحث دوم: برخی از قواعد که مرادف و مشابه با قاعده [الیقین لایزول بالشک] Error!

Bookmark not defined.

مطلب اول: [ماثبت بیقین لایزول إلا بیقین مثله] Error! Bookmark not defined.....

مطلب دوم: [مازال بیقین لا یثبت إلا بیقین مثله] Error! Bookmark not defined.....

مطلب سوم: [عند الاحتمال لا یثبت إلا القدر المتیقن] Error! Bookmark not defined.....

مطلب چهارم: [بمطلق اللفظ لا یثبت إلا المتیقن] Error! Bookmark not defined.....

مطلب پنجم: [ترک المشکوک فیہ إلى المتیقن المعلوم جائز] Error! Bookmark not

defined.

مطلب ششم: [لایترک حق ثابت لمتوهم] Error! Bookmark not defined.....

مطلب هفتم: [ما وجب بیقین لم یسقط إلا بمثله] Error! Bookmark not defined.....

مطلب هشتم: صیغه های دیگر که مرتبط با قاعده Error! Bookmark not defined.....

مبحث سوم: ارتباط قاعده الیقین لایزول بالشک با استصحاب مقلوب Error!

Bookmark not defined.

مطلب اول: دیدگاه های علماء پیرامون ارتباط قاعده مذکور با استصحاب مقلوب Error!

Bookmark not defined.

مطلب دوم: حکم عمل نمودن بر استصحاب مقلوب Error! Bookmark not defined.....

مطلب سوم: تطبیقات استصحاب مقلوب در مجال فقهی Error! Bookmark not defined..

مبحث چهارم: کاربرد [الیقین لایزول بالشک] و تاثیر آن بر قانون مدنی افغانستان. Error!

Bookmark not defined.

مطلب اول: کاربرد این قاعده در قانون مدنی افغانستان Error! Bookmark not defined..

مطلب دوم: کاربرد استصحاب در بخش حکم مفقود Error! Bookmark not defined.....

مطلب سوم: تاثیر این قاعده در تفسیر عقد Error! Bookmark not defined.....

مطلب چهارم: تاثیر این قاعده در معاملات Error! Bookmark not defined.....

مطلب پنجم: تاثیر این قاعده بر ودیعت: Error! Bookmark not defined.....

مطلب ششم: تاثیر این قاعده در پرداخت بدون حق Error! Bookmark not defined.....

مطلب هفتم- تاثیر این قاعده در عقد شراکت Error! Bookmark not defined.....

فصل سوم: قواعد مرتبط با استصحاب و تاثیرات آن بر قانون مدنی افغانستان

مبحث اول: قاعده [الاصل بقاء ماكان على ماكان] وتأثير آن بر قانون مدنی افغانستان

Error! Bookmark not defined......

مطلب اول: قاعده [الاصل بقاء ماكان على ماكان] و تأثير آن بر قانون مدنی افغانستان

Bookmark not defined.

مبحث دوم: قاعده [القديم يترك على قدمه] وتأثير آن بر قانون مدنی افغانستان

Bookmark not defined.

مطلب اول: قاعده [القديم يترك على قدمه].....

مبحث سوم: قاعده [ماثبت بزمان يحكم ببقائه مالم يقم الدليل على خلافه]

Bookmark not defined.

مطلب اول: قاعده [ماثبت بزمان يحكم ببقائه مالم يقم الدليل على خلافه]

not defined.

مطلب دوم: تأثير اين قاعده در ساحه تطبيق حق.....

مطلب سوم: احكام مرور زمان در امور مدنی.....

مبحث چهارم: قاعده [الاصل براءة الذمة]

مطلب اول – موارد تطبيقی اين قاعده

مطلب دوم - تأثير اين قاعده بر مواد قانون مدنی کشور..

مطلب سوم- تأثير اين قاعده بر تضامن دائنين.....

مطلب چهارم- شرکت در کار

مطلب پنجم- تأثير اين قاعده بر عقد كفالت.....

مطلب ششم – تأثير اين قاعده بر حواله دين

مبحث پنجم: قاعده [الاصل إضافة الحادث الى أقرب اوقاته]

not defined.

مطلب اول: فروع این قاعده وتأثيرات آن بر برخی از مواد قانون مدنی افغانستان

Bookmark not defined.

مطلب دوم: استثنائات این قاعده

مبحث ششم: قاعده [الاصل في الصفات العارضة العدم]

defined.

Error! Bookmark not defined. [الاصل فى الصفات العارضة العدم] قاعده اول: **defined.**

Error! [الاصل فى الاشياء الاباحة حتى دل الدليل على التحريم] **Bookmark not defined.**

Error! [الاصل فى الاشياء الاباحة حتى دل الدليل على التحريم] قاعده اول: **Bookmark not defined.**

Error! Bookmark not defined. [الاصل فى الاشياء الاباحة حتى دل الدليل على التحريم] قاعده دوم: **defined.**

Error! Bookmark not defined...... قاعده سوم: **defined.**

Error! Bookmark not defined..... قاعده بر قانون مدنى افغانستان: **defined.**

Error! [حيازت در اموال منقول، سند مالکیت است] قاعده رابطة استصحاب با قاعده: **Bookmark not defined.**

Error! Bookmark not defined...... قاعده ارکان حيازت: **defined.**

1..... نتيحه گيرى

2..... پيشنهادات:

Error! Bookmark not defined...... فهرست اعلام

Error! Bookmark not defined...... فهرست منابع

نتیجه گیری

بررسی و تحقیق که پیرامون (قواعد استصحاب و تاثیرات آن بر قانون مدنی افغانستان) نمودم، به این نتیجه رسیدم:

1. استصحاب دارای مفهوم وسیعی می باشد، که در اصول فقه، قواعد فقهی و در قانون مدنی کاربرد داشته.
2. قواعد، مفهوم وسیع را دارد بمعنای قضیه و یا حکم کلی است که مشتمل بر تمامی جزئیات است تا بواسطه آن احکام شناخته شود و در تحت آن حکم کلی مندرج می باشد.
3. مفهوم استصحاب را درک نمودیم که عبارت از ثبوت و یا نفی یک چیز در زمان گذشته بنا بر ثبوت و یا نفی آن در زمان حال، تا زمانی که دلیل بر خلاف آن نمایان نشود.
4. استصحاب دارای انواع و اقسام می باشد که با در نظر داشت قواعد، آن تفصیل داده شد.
5. و همچنان حجیت استصحاب را از دید شریعت اسلامی مورد بحث قرار دادیم، اثر اختلاف در مسایل که بر می گردد به استصحاب آن را مورد تحلیل قرار دادیم،
6. استصحاب دارای قاعده، از جمله قواعد پنجگانه فقهی که بنام قاعده (الیقین لایزول باشک) دارد.
7. این قاعده در تحت خویش خیلی از مسایل را در بر دارد، که بر اساس استصحاب بر آن حکم و فیصله می شود.
8. این قاعده برخی از قواعد مشابه با هم دارد، که آن را مفصلاً مورد بررسی قرار دادیم، این قاعده در خیلی از موضوعات کاربرد دارد.
9. حتی در قانون مدنی افغانستان، هم تاثیر عمیقی بجا گذشته، بر اساس این قاعده، مسایل حقوقی مدنی حل و فصل می شود.
10. استصحاب دارای یک سلسله قواعد فرعی نیز می باشد، و این قواعد تشریح و توضیح قاعده اصلی استصحاب می باشد.
11. البته باید گفت که استصحاب قواعد زیادی دارد، که یک آن {بقاء ماکان علی ما کان} و این تاثیر عمیقی بر قانون مدنی کشور گذشته است.
12. در اخیر این رساله داری یک مقدمه، فهرست موضوعات و فهرست منابع بوده است.

پیشنهادات:

زمانی که رساله را می‌نوشتیم به یک سلسله کمی وکاستی های پی‌بوردم که اینک بشکل مختصر از آن یاد آوری می‌نمایم:

1. زمانی که به کتابهای قواعد فقهی مراجعه نمودم، دیدم که قواعد استصحاب بشکل از اشکال مختلف دانشمندان نوشته، خواستم به این است که تمامی قواعد استصحاب در یک چارچوب جمع آوری شود.

2. وقتی که به کتابهای اصول فقه مراجعه نمودم انواع استصحاب را در یک قالب ندیدم، بناء امید وارم یک کمیته از دانشمندان اسلامی، در رابطه به انواع استصحاب یک معیار مشخص را معین نماید.

3. یکی از مشکلات که در رساله نویسی به آن برخوردم، عدم تشریح وتوضیح قانون مدنی بود، درست برخی از شراح قانون مدنی را تا حد توان شرح نموده، اما قناعت ام برآورده نساخت، خواستم از دانشمندان حقوق و فقه اسلامی به این است که یک شرح جامع قانون مدنی را نوشته نماید.

4. قواعد استصحاب باید در محاکم افغانستان بالخصوص قضات از آن استفاده اعظمی نماید.

5. این رساله با داشتن کمی وکاستها، منحيث یک وسیله خوب بر حل مسائل استصحاب می‌باشد، باید از این رساله استفاده صورت گیرد.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af

